

Uiharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENIJA GRADEC GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA G. SGL. G.

LETO X — STEVILKA 9

SEPTEMBER 1977

POSTNINA PLAČANA

GOSPODARJENJE

LANSKA PRIZADEVANJA OBRODILA SADOVE

Prva polovica gospodarskega leta je za nami — znani so rezultati polletnega poslovanja in gospodarjenja — kljub nekaterim težavam smo lahko zadovoljni — ostanek dohodka v prvi polovici leta skoraj enak planiranemu ostanku dohodka za leto 1977.

Obračun polletnega poslovanja je pokazal rezultate naših prizadevanj, da bi se izkopal iz težav, v katerih se je znašla naša delovna organizacija lansko leto. Nedvomno je poletni rezultat poslovanja rezultat ukrepov, ki smo jih sprejeli lansko leto, ter rezultat prizadevanj delavcev v

naših TOZD. Zapišemo lahko, da smo dosegli veliko, da smo lahko z rezultatom poslovanja zadovoljni. Nerealno pa bi bilo, če bi zapisali, da bomo do konca leta odpravili vse slabosti, ki so se še pokazala v našem poslovanju. Zapišemo pa lahko, da bomo z enakimi prizadevanji delali tudi v drugi polovici leta in poizkusili odpravljati pomanjkljivosti.

Kakšni so torej rezultati poslovanja?

Preko oglasnih desk in predsednikov vaših samoupravnih delovnih skupin smo vas skozi celo polletje sproti obveščali o rezultatih poslovanja. Na podlagi sprotnih obvestil smo lahko ugotavljali, da gospodarimo boljše kakor v lanskem letu. To prepričanje je potrdil tudi polletni obračun poslovanja. **Dobre rezultate smo dosegli zaradi: povečanja obsega proizvodnje za 24%, povečanja obsega celotnega prihodka za 29,47%, povečanja produktivnosti za 16,21%, povečane ekonomičnosti poslovanja za 0,39% in povečane rentabilnosti za 31%.** Podatki nam povedo, da smo plan za letošnje leto izpolnjevali dobro; količinsko smo proizvodnjo realizirali s 46%, vrednostno pa z 48%, plan prihodka smo dosegli v višini 49,94%, plan produktivnosti dela s 100,78% in planirano rentabilnost z 247,04%. Skupaj je rezultat delovne organizacije ugoden. (Nadaljevanje na 2. strani)

Pravilna tehnika dela zagotavlja najbolj varno delo — foto: Alojz Klemenšek

BERETE LAHKO:

— Gospodarjenje: LANSKA PRIZADEVANJA OBRODILA SADOVE

— Zakon o združenem delu: POLOŽAJ DELAVCEV V DELOVNI SKUPNOSTI

— Načrt zakona o skupnem prihodu in dohodu: POTROŠNJA V MEJAH USTVARJENEGA DOHODKA

— Delo organov upravljanja: OBRAVNAVALI IN SKLEPALI SO

— Izobraževanje: DELOVNI TEČAJ (O SODOBNI PRIPRAVI, NAČRTOVANJU IN EKONOMIČNOSTI PRI SEČNJI IN SPRAVILU LESA)

— Družbena samozaščita: PREIZKUS STRELSKIH SPOSOBNOSTI

— Prejeli smo: SMOTER — 60.000 IZVODOV

— Novice in dogodki iz naših TOZD:

— TIP Otiški vrh: FOTOZAPIS O REKONSTRUKCIJI

— TOZD Gozdarstvo Črna: OBISK REPUBLIŠKEGA IN-

SPEKTORJA ZA VARSTVO PRI DELU

— Jože Cegovnik: OPUŠČENI MLIN

— Ivan Logar — Nacesnik

— Za (ne) resne ljudi: NOVIČA IZ UREDNIŠTVA NOVO DELOVNO MESTO V OK RAVNE

— Vida Gerl: SPREMENIL SE JE ČAS

— Glas mladih:

— Fotozapis: KOZBANA '77 — MDA

— Brigadirji svojim pokroviteljem: AKCIJA, TO JE NAJLEPŠE, NAJSREČNEJŠE GRADBISCE

— MLADINSKA DELOVNA AKCIJA NA KOPAH

— PRILOGA ST. 3

— NEKATERA VPRAŠANJA O PRIDOBIVANJU IN RAZPOREJANJU DOHODKA TER DELITVI SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE PO DELU IN REZULTATIH DELA

POLOŽAJ DELAVCA DELOVNE SKUPNOSTI ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA

V paketu delovnih osnutkov samoupravnih splošnih aktov je tudi samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v delovno skupnost za opravljanje del skupnega pomena. Ta samoupravni sporazum je podoben samoupravnemu sporazumu o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo, vendar pa ima nekatere posebne določbe, ki nekoliko drugače urejajo položaj delavcev v delovni skupnosti kot delavcev v temeljni organizaciji.

Po dosedanji ureditvi delavci delovne skupnosti glede pridobivanja dohodka niso bili povsem izenačeni z delavci temeljnih organizacij. Sredstva za delo in poslovanje so namreč pridobivali po proračunskem principu, medtem ko jim sedanja ureditev po zakonu o združenem delu zagotavlja pridobivanje celotnega prihodka oz. dohodka, vendar ne več po proračunskem principu, pač pa na osnovi svobodne menjave dela z delavci temeljnih organizacij. Tako je po določbah

samoupravnega sporazuma celoten prihodek oz. dohodek delavcev delovne skupnosti odvisen od njihovega delovnega prispevka, ki ga dajejo k dohodku temeljnih organizacij, se pravi, od vrste, kakovosti in obsega dela, opravljenega za temeljne organizacije ter v odvisnosti od dohodka doseženega v vseh in posameznih temeljnih organizacijah. Pri tem je treba povedati, da je to le načelo, ki pa bo moralo dobiti svojo praktično potrditev v konkretnih merilih za merjenje delovnega prispevka delavcev delovne skupnosti k dohodku temeljnih organizacij. V zvezi s tem določa zakon, da se osnove in merila dogovorijo s posebnim samoupravnim sporazumom o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornosti delavcev delovne skupnosti in delavcev temeljnih organizacij.

Dohodek delavcev delovne skupnosti se torej ne bo formalno mehanično glede na poprečne poslovno zelo uspešnih in drugih manj uspešnih temeljnih organizacij. Merila bodo morala biti taka, da bodo delavci delovne skupnosti kljub ugodnemu poprečnemu dohodku, ki bi sicer višje ovrednotili njihovo delo, dosegli manjši dohodek, če je posamezna temeljna organizacija poslovala z izgubo, ali obratno, da bodo

delavci delovne skupnosti dobili sorazmeren del dohodka v skladu z njihovim delovnim prispevkom tudi od tiste temeljne organizacije, ki je poslovala z izgubo po krivdi njenih delavcev.

V zvezi s celotnim prihodkom oz. dohodkom, ki ga pridobivajo delavci delovne skupnosti, je treba povedati, da vsebuje celoten prihodek oz. dohodek delavcev delovne skupnosti le sredstva amortizacije, materialne stroške ter sredstva za osebno in skupno porabo delavcev, dočim je razširitev materialne podlage dela praviloma stvar osebnega sporazumevanja med delavci temeljnih organizacij in delavci delovne skupnosti in se določijo s samoupravnim planiranjem.

Nadaljna novost glede položaja delavcev delovne skupnosti je v tem, da je delovna skupnost pravna oseba in da se lahko v okviru svoje dejavnosti pojavlja kot subjekt v pravnem prometu. Posebnost položaja delavcev delovne skupnosti je tudi v tem, da se brez soglasja temeljnih organizacij delovne skupnosti ne more izločiti iz sestava delovne organizacije, medtem ko se temeljna organizacija lahko izloči, če so izpolnjeni z zakonom predpisani pogoji.

O. Š.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ugoden je, če ga ocenjujemo z vidika ostanka dohodka. Če pa ga ocenjujemo na podlagi dejavnosti in po posameznih TOZD, ni zadovoljiv.

Kakšni so torej rezultati po panogah?

Ugotavljamo, da smo v gozdarstvu presegle letni planirani ostanek dohodka za 137 %, v žagarski proizvodnji za 69 %, v finalni proizvodnji v TIP Otiški vrh za 14 % in v TP Pameče za 35 %. V gozdarstvu in žagarski industriji smo torej v celoti dosegli zastavljene cilje, zato moramo s podobno aktivnostjo nadaljevati tudi v drugi polovici leta. Nekoliko slabši pa je rezultat v finalni proizvodnji, razen v TIP in TP Pameče, ki sta zastavljene cilje presegle. Z letnim planom smo predvideli, da bosta dve TOZD finalne proizvodnje dosegli slabši rezultat. Ob polletnem obračunu pa se je slabše odrezalo kar pet TOZD. Vzrokov za slabši uspeh je več — so objektivne, pa tudi subjektivne narave. Slabši uspeh v TOZD finalne proizvodnje, TSP Radlje, TO Podvelka in TP Prevalje je posledica neuspelega uveljavljanja povišanja prodajnih cen stavbnega pohištva, nadalje nismo uspeli doseči planiranih prodajnih cen pri izvozu vrat, nismo uspeli doseči planiranih prodajnih cen za intro in izolir okna predvsem zaradi tržnih vplivov, pa čeprav se zanimanje za te proizvode povečuje, dosežene ali presežene so bile nabavne cene repro materialov, električne energije in storitev. Osebni dohodki v TOZD, ki so dosegle slabši uspeh, so se zaradi povečanja življenjskih stroškov približali planiranim. To so nedvomno objektivni razlogi za slabši poslovni uspeh, na katere nismo mogli, ali pa vsaj ne v dovoljni meri, vplivati. Seveda pa je tudi nekaj subjektivnih razlogov, do katerih ne smemo in ne moremo biti nekritični. Ti se kažejo v naslednjem;

— v TP Prevalje in TSP Radlje nismo dosegli planirane proizvodnje, v TO Podvelka delno zaradi nedoseganja plana prodaje, v turistični dejavnosti pa nismo dosegli planiranega prometa. V Novi opremi je rezultat slabši zaradi neplačane realizacije in delno tudi zaradi nedoseženega plana realizacije;

— v TP Prevalje in TO Podvelka smo presegle normative porabljenih surovin in izdelavnih materialov in

— v celoti nismo uspeli realizirati ukrepov na področju izvajanja prodajne politike.

Zaradi slabšega položaja v petih TOZD so na podlagi sanacijskih in drugih ukrepov že izdelane analize in opredeljene naloge za izboljšanje poslovanja v drugi polovici leta. Ob sedanjih ugodnih konjunkturi, tudi za proizvode finalne industrije, bo sposobnost in angažiranost vseh delavcev v naših TOZD merilo njihovega uspeha.

Povzetek iz periodičnega obračuna za I. polletje 1977

TOZD GOZDARSTVO ČRNA

OBISK REPUBLIŠKEGA INŠPEKTORJA ZA VARSTVO PRI DELU

Delovišče na katerem delajo delavci TOZD Gozdarstvo Črna na Koroškem je obiskal republiški inšpektor za varstvo pri delu, tov. Ivan Rozman. Ob ogledovanju delovišča in pogo-

jev za delo v njem je dajal navodila za izboljšanje varstvenih ukrepov pri delu v gozdarstvu.

Alojz Klemenšek

Republiški inšpektor Ivan Rozman (drugi z leve) daje navodila za varnejše delo.

Potrošnja v mejah ustvarjenega dohodka

Čeprav ureja zakon o združenem delu načela za pridobivanje in razporejanje dohodka, se je pokazala potreba, da je nujno s posebnim zakonom urediti vprašanja glede pridobivanja in razporejanju dohodka.

Priljubljen je načrt zakona o skupnem prihodu in dohodku, ki pa je v zadnjih mesecih doživel več sprememb in dopolnil, kar nam pove, da bo vsaka njegova določba rezultat temeljitih razmišljanj in praktičnih izkušenj.

Pred zakonodajalce je bila postavljena naloga izdelati, ali pa sprejeti rešitve, ki se nanašajo na obračun konkretnega skupnega prihodka in dohodka, katero plačilo in kdaj se le-to smatra kot skupni prihodek, kateri izdatki gredo lahko na breme obratnih sredstev in kako se časovno razčlenjujejo, nadalje, kako se obračunava dohodek v različnih vrstah poslov itd.

S tem prispevkom bi želeli opozoriti le na osnovne značilnosti načrta zakona o skupnem prihodu in dohodku, na spremembe, ki jih bo prinesel in na vlogo, ki naj bi jo odigral v našem obračunskem sistemu.

Obračun

Zakon o skupnem prihodu iz leta 1975 je vnesel bistvene spremembe v naš obračunski sistem. Oba; zakon o plačani realizaciji in zakon o zavarovanju plačil, sta bila osnova za drugačno poslovno obnašanje. Osnova je bila izhodišče — predpostavka, da ni dohodek tisto, kar želi imeti nekdo plačano, temveč tisto, kar ima plačano. Oba zakona sta bila bistvenega pomena pri odpravljanju nelikvidnosti našega gospodarstva.

Kljub mnogim spremembam, ki sta jih zakona vnesla v naš obračunski sistem, so se že v prvem letu izvajanja pokazale določene slabosti. Ko so se v lanskem letu delali periodični obračuni je bila slika porazna. Deln vzrok je bil v stanju na tržišču, del pa v načinu obračunavanja dohodka. Po nekaterih spremembah se je slika ob zaključnih računih precej popravila. Spremembe, ki so bile vnešene, so regulirale obračun blaga in storitev, ki je bilo realizirano ob zaključku obračunske enote in bilo plačano v naslednjem obračunskem obdobju, regulirale so obratna sredstva, vezana na nedokončano proizvodnjo.

Praksa je pokazala, da so bile spremembe koristne, zato so te spremembe vnešene tudi v načrt zakona o skupnem prihodu in dohodku.

Novost načrta zakona so tudi določbe o skupnem prihodu bank in zavarovalnih skupnosti, ki uvajajo načela plačanega prihodka.

Potrošnja

Pomembno poglavje v zakonu obravnava vprašanje vseh vrst potrošnje. Po načrtu zakona se uvaja sistem sprotne vsklajevanja vseh vrst potrošnje (splošne, skupne in osebne) z ustvarjenim dohodkom z namenom, da bi prekinili dosedanjo prakso, po kateri se je potrošnja često gibala neodvisno od gibanja ustvarjenega dohodka ter tako zmanjševala akumulativno sposobnost našega gospodarstva.

Že v drugi polovici lanskega leta se je pokazala potreba po sprotne vsklajevanju potrošnje in dohodka brez, da bi čakali na periodične in zaključni račun. Po načrtu zakona se dohodek razporeja že v periodičnih obračunih, prav tako pa se obravnava tudi obveznosti iz dohodka. Z začasnim razporejanjem čistega dohodka se pokrivajo izplačane akontacije osebnih dohodkov ter začasno izračunani osebni dohodki, ki še niso bili izplačani. Del čistega dohodka, ki se začasno razporedi za pokrivanje skupne porabe, za materialno osnovo dela in za rezerve, služi za pokrivanje plačanih akontacij, ki gredo v breme teh sredstev, ostali del pa se koristi kot obratna sredstva.

Izgube

Če se v periodičnem obračunu izkaže izguba, se takoj povzamejo ukrepi, da se le-ta odpravi. V tem času pa se normalne akontacije, če je izguba manjša od sredstev rezervnega sklada, lahko izplačujejo. Sprejeta je tudi alternativa, po kateri se normalne akontacije, če niso sprejeti ukrepi za pokritje izgube, ne morejo izplačevati.

Osnovni namen teh predlogov je prav gotovo v želji, da se uskladi gibanje potrošnje z gibanjem dohodka skozi vse leto, ne da bi se čakalo na periodične ali zaključni račun.

Prav gotovo je, da bo zakon, preden bo sprejet še doživel določene spremembe in dopolnila. Pomembno je, da nam osnutek zakona v osnovnih orisih nudi rešitve za odpravo določenih pomanjkljivosti v našem obračunskem sistemu.

(Po privrednem vestniku, avgust 1977, št. 1976)

IZ DELA ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA

OBRAVNAVALI IN SKLEPALI SO:

— od 20. julija do 20. avgusta —

TOZD ŽAGA MISLINJA

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

TOZD ŽAGA OTIŠKI VRH

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

TOZD ŽAGA VUHRED

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

— potrdili so osnutek samoupravnega sporazuma o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o načelih za delitev OD, nadomestil OD in izplačil drugih prejemkov delavcev

— v tej temeljni organizaciji so v tem času rešili tudi nekaj stanovanjskih vprašanj njihovih delavcev in razdelili sredstva za gradnjo individualnih stanovanjskih hiš posameznim prosilcem

TOZD ŽAGA MUŠENIK

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

TOZD TOVARNA OKEN PODVELKA

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977 in zagotovili, da bodo vložili še nadaljne vse napore za doseganje planirane proizvodnje

TOZD TOVARNA IVERNII PLOŠČ OTIŠKI VRH

— obravnavali so predlog samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za gradnjo novega poslovnega objekta v Ljubljani, ki ga je poslal SLOVENIJALEŠ Ljubljana in ga dali v potrditev zboru kolektiva

— tovarna ivernih plošč se bo včlanila v Zvezno poslovno združenje proizvajalcev lesnih plošč v Beogradu

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

TOZD GOZDARSTVO MISLINJA

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

OBRAVNAVALI IN SKLEPALI SO:

— sprejeli so periodični obračun za I. polletje 1977

— sprejeli so samoupravni sporazum o zbiranju sredstev za vlaganje v izgradnjo šolskega prostora v gozdarskem usmerjenem izobraževanju

Pripomba uredništva: Žal, do zaključka redakcije še nismo prejeli zapisnikov vseh temeljnih organizacij!

Ljuba Marzel

DELOVNI TEČAJ

O SODOBNI PRIPRAVI, NAČRTOVANJU IN EKONOMIČNOSTI PRI SEČNJI IN SPRAVILU LESA

Tehnični sektor za gozdarstvo je pod pokroviteljstvom Društva inženirjev in tehnikov Slovenj Gradec in v sodelovanju z Biotehniško fakulteto pripravil delovni tečaj o sodobni pripravi, načrtovanju in ekonomičnosti pri sečnji in spravilu lesa na gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec.

Delovni tečaj je vodil prof. dr. Amer Krivec, s katedre za pridobivanje lesa Biotehniške fakultete iz Ljubljane, izvedli pa smo ga v času od 15. junija do 17. junija tega leta na Pohorju.

V prepričanju, da je dobra priprava dela, tako teoretična kakor tudi praktična, na terenu osnova za racionalno in ekonomično delo, smo tečaj razdelili v tri dele. Prvi dan smo se vsi gozdarji zbrali na sedežu podjetja v Slovenj Gradcu, kjer smo v sejni sobi delovne skupnosti skupnih služb poslušali teoretičen del načrtovanja gozdne proizvodnje po sodobnih principih dela pri pridobivanju lesa. Profesor Krivec je s pomočjo besede in modernih učnih pripomočkov, ki omogočajo vidno predstavo predočil sisteme načrtovanja dela pri različnih pogojih kot so: različni nagibi terena, prehodnost, različne oblike sestojev, različne organizacijske oblike, tehnologije, ki jih narekujejo posamezni stroji itd.

Odkrito smo se pogovorili o vseh težavah, ki nas ovirajo pri delu; od organizacijskih, pa do tistih, ki izvirajo iz pomanjkanja denarja, ki bi ga morali vlagati v večjo, boljšo in načrtnejšo odprtost gozdov, pa tudi kritično do našega, včasih tudi nestrokovnega ravnanja v procesu pridobivanja lesa, od neizkoriščenosti strojev, nenačrtnem delu, nepravilni tehnologiji pri posameznih fazah dela v gozdu.

Po končanem predavanju smo se razdelili na delovne skupine, ki so naslednji dan praktično izvedle teoretične modele posameznih tehnologij na terenu, to je v samem gozdu.

Ta del tečaja naj bi nazorno preizkusil to, kar smo slišali prejšnji dan na predavanju. Drugi dan tečaja smo delali v letvenjaku, v

drobnem lesu. Ko smo načrt prenesli na teren, smo po skupinah prediskutirali pomanjkljivosti, ki smo jih naredili pri delu. Posebno pozornost smo dali na usmerjeno podiranje in pravilno polaganje vravnih linij. Ko so sekači les podrli, smo s štopericami izmerili porabljene čase za posamezne operacije dela. Te podatke smo nato popoldan v sejni sobi uporabili za izračun učinkov in kalkulacije cene dela, da smo lahko presojali o ekonomičnosti dela.

Tretji dan je potekalo delo v debelem lesu, kjer smo načrtovali in izvajali delo po metodiki dela za debeljak. Oba dneva smo

uporabljali stroje, ki jih uporabljamo pri delu na našem gozdnogospodarskem območju; motorne žage, IMT traktorje 558, Fiat 505, 3 BV 250. Popoldan smo po kalkulacijah in izračunih učinkov dobili osnovne podatke za primerjavo ekonomičnosti posameznih tehnologij v proizvodnji. Profesor Krivec nam je predstavil tudi ekonomičnost drugih strojev, ki jih uporabljajo druga gozdna gospodarstva v Sloveniji (Timberjack, ALP vitli,

Hinterreger vitli, 3 BV 450 itd.), tako, da smo dobili širši vpogled v delo s stroji v gozdarstvu.

Ob zaključku, ko smo obširneje debatirali o težavah in specifičnosti dela na našem področju, smo si bili vsi enotni, da je delovni tečaj uspel in da moramo take oblike izobraževanja ter kontaktov z Biološko fakulteto v Ljubljani še poglobiti. Vlaganje v izobraževanje je najcenejša in najrentabilnejša investicija.

Mitja Jandl

REPUBLIŠKI SEMINAR ZA DELO V GOZDARSTVU V TEŽKIH TERENIH

V mesecu juliju je bil na območju soškega gozdnega gospodarstva seminar o spravilu lesa na težkih terenih. Zelo razveseljivo je bilo, da so se ga udeležili vodje proizvodnje in tehnologije iz naših TOZD. Ker zajema naše gozdnogospodarsko območje tudi alpski del z zelo težkimi tereni, je bil seminar vsekakor zanimiv in uporaben za naše gozdarje.

Kot zanimivost tega seminarja naj omenim, da je bil eden izmed sklepov tega seminarja tak, da se moramo v slovenskem prostoru s težkimi tereni začeti poglobljeno ukvarjati z večbogenskimi vitli in s tehnologijo dela s temi stroji.

Mitja Jandl

Udeleženci delovnega tečaja: Tečaj je izredno uspel. Tako izobraževanje je treba še poglobiti

ZAKON O ZDRUŽENEM DELU

Nekatera vprašanja o pridobivanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke po delu in rezultatih dela

Že v nekaj številkah nazaj smo pisali o zahtevah, ki jih pred nas postavlja zakon o združenem delu. Pisali smo, kaj vse bomo morali storiti, da bomo svoje delo vskladili z zakonom o združenem delu. Nedvomno bo od vseh delavcev v združenem delu zahtevalo največ naporov uresničevanje določil zakona, ki govore o pridobivanju in delitvi dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke po delu in rezultatih dela.

Da bomo o teh vprašanjih lažje razpravljali in se odločali, objavljamo nekatera stališča v zvezi z razporejanjem dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke po delu in rezultatih dela, ki jih je sprejelo predsedstvo Zveze sindikatov Jugoslavije.

Ker se v sestavku pojavljajo nekateri novi izrazi, ki jih je prinesel zakon, objavljamo za lažje razumevanje sestavka, njihovo tolmačenje, oz. njihov pomen;

PRIHODEK

— prihodki TOZD so tiste kategorije, ki jih TOZD dobi z:

- doseženo prodajo proizvodov in storitev izven DO in v DO,
- doseženo svobodno menjavo dela in
- od obresti, dotacij, regresov, premij in drugih oblik;

SKUPNI PRIHODEK

— o njem govorimo takrat, ko k prihodkom TOZD prištejemo še:

- prihodke dosežene iz skupnih prihodkov,
- prihodke iz naslova udeležbe v skupnem dohodku, torej takrat, ko pri ustvarjenem dohodku sodelujeta najmanj dve TOZD s skupnim vlaganjem dela in sredstev, oz. sta dohodkovno povezani;

SKUPNI DOHODEK

— skupni dohodek TOZD dobimo, če od skupnih prihodkov TOZD odštejemo vse porabljene materialne vrednosti in obrabo osnovnih sredstev (materialni stroški in amortizacija);

DOHODEK TOZD

— ko od skupnega dohodka TOZD odštejemo tiste vrednosti, ki pripadajo drugim TOZD iz naslova skupnega vlaganja in dohodkovne odvisnosti ter obresti, dobimo dohodek TOZD;

ČISTI DOHODEK

— iz dohodka najprej izločimo del dohodka, ki je rezultat izjemne ugodnosti v pogojih dela ali na tržišču, del dohodka za delovno skupnost skupnih služb, prispevke in davke iz dohodka, amortizacijo nad predpisanimi stopnjami, članarine, zavarovalne premije, bančne storitve itd., dobimo — čisti dohodek, ki ga delavci TOZD delijo na osebne dohodke, za skupno porabo, za izboljšanje materialne osnove dela, za rezerve in poslovni sklad.

USTVARJANJE IN RAZPOREJANJE PRIHODKA IN DOHODKA

Uporaba zakona o združenem delu odpira širok krog aktualnih problemov v zvezi s pridobivanjem dohodka, njegovim razporejanjem in delitvijo sredstev za osebne dohodke.

Istočasno z naporji za iskanje meril in osnov delitve sredstev za osebne dohodke in izdelavo pravilnika o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela, je aktivnost usmerjena tudi k reševanju vprašanj pridobivanja dohodka v TOZD in delovnih organizacijah, oz. v izdelavo samoupravnih sporazumov o urejanju medsebojnih odnosov pri pridobivanju skupnega prihodka, še posebej v tistih delovnih organizacijah, ki so med seboj dohodkovno povezane.

Org. linorez Drevje

Zakon o združenem delu postavlja zahtevo, da morajo biti delavci nagrajeni po vloženem delu in po rezultatih dela. Graditev sistema nagrajevanja po delu in rezultatih dela je pokazala, da je ta povezanost v direktni povezavi z uresničevanjem načela delitve po delu in rezultatih dela. Še vedno so odprta vprašanja; obstoječe razlike v višini dohodka med posameznimi panogami in grupacijami, cen v pogojih samoupravnega delovanja trga, svobodne menjave dela, minulega dela, razčlenitve deleža delavcev iz dohodka in osebnega dohodka za splošno in skupno porabo, dela dohodka ustvarjenega v izjemnih pogojih, spodnje meje dohodka po posameznih vrstah proizvodnje, medsebojnih odnosov TOZD na osnovi skupnega prihodka in skupnega dohodka (interne cene itd.).

Razporejanje čistega dohodka in odločitev odnosov med njegovimi posameznimi deli omogoča racionalno trošenje družbenih sredstev, povečuje produktivnost dela, s tem tudi večji dohodek in dosledno izvajanje principov delitve po delu in rezultatih dela. Pogoj zato pa je, da delavci v TOZD odločajo o razporejanju čistega dohodka v skladu s skupnimi osnovami in merili, ki so jih sprejeli s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori, ter da odločitve temeljijo na medsebojni odvisnosti posameznih delov čistega dohodka.

Delavci v TOZD in delovnih organizacijah odločajo o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka, izhajajoč iz svojih potreb in interesov ter v skladu z obveznostmi, ki so jih sprejeli s samoupravnimi sporazumi o temeljnih plana družbeno politične skupnosti, o delu sredstev za razvoj in razširitev materialne osnove združenega dela, o rezervah in o masi sredstev za osebne dohodke ter skupno potrošnjo delavcev.

Del dohodka za razširitev in razvoj materialne osnove združenega dela je odvisen od narave dejavnosti in vloge, ki jo ta dejavnost ima v družbeni reprodukciji. S temi sredstvi se mora zagotoviti razvoj tehnike in tehnologije proizvodnje ter poslovanja, uvajati sodobna organizacija dela in izboljšati ekonomiko poslovanja in dela.

Določanje sredstev za rezervni sklad je odvisno od narave dejavnosti organizacije združenega dela in rizika njenega poslovanja. Vsekakor je potrebno večje izdvajanje sredstev v delovnih organizacijah, ki imajo sezonski značaj proizvodnje, prav tako pa tudi v tistih delovnih organizacijah, ki nimajo stalnega in obdelanega tržišča za prodajo svojih proizvodov. Pri teh odločitvah je treba izhajati iz stališča, da je izdvajanje dela čistega dohodka tolikšno, da zagotavlja poslovno stabilnost in materialno ter socialno varnost delavcev.

Pri odločanju o izdvajanju sredstev za osebne dohodke in skupno porabo je treba izhajati iz deleža, ki so ga delavci prispevali pri ustvarjanju skupnega dohodka, vendar je to odvisno od; produktivnosti, doseženega uspeha pri upravljanju in gospodarjenju s sredstvi v TOZD in drugih oblikah združevanja sredstev in dela, uporabe znanstvenih dosežkov, prilagojenosti proizvodnje in poslovanja temeljne organizacije tržnim pogojem itd. To pomeni, da je masa sredstev za osebne dohodke odvisna od živega dela, minulega dela, od inovacij in od ustvarjenega dohodka TOZD, oziroma delovne organizacije.

Določanje višine sredstev za skupno porabo je odvisno od višine dohodka ter s plani določenega reševanja družbenega, socialnega in materialnega položaja delavcev, kakor tudi od prevzetih obveznosti iz družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, k katerim so pristopile temeljne organizacije združenega dela.

USTVARJANJE DOHODKA V TEMELJNIH ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

Predpogoj za delavčevo celovito odločanje o družbeni reprodukciji je pridobivanje in razporejanje dohodka v TOZD. Le na tak način je mogoče v celoti izpeljati samoupravne dohodkovne odnose in izpolniti sistem delitve sredstev za osebne dohodke.

Praksa kaže, da v velikem številu TOZD še vedno ne odločajo in razporejajo dohodka sami, temveč se vrši razporejanje na nivoju delovne organizacije. Proces formiranja skupnega prihodka in dohodka v TOZD se odvija prepočasi. Pomemben razlog temu je neprimerna organiziranost TOZD. Razporejanje dohodka se pogosto vrši na nivoju delovne organizacije po vnaprej določenih ključih, ki so pogosto zasnovani na stroškovnih principih.

Positivno se lahko ocenjujejo težnje v tistih delovnih organizacijah, ki iščejo ustrezna merila za ugotavljanje deleža TOZD pri ustvarjanju skupnega prihodka. V nekaterih slučajih je to interna cena, ki je dopolnjena s tržnimi elementi, od katerih se lahko odstopa v skladu s sprejetimi plani razvoja delovne organizacije in vloge posameznih TOZD v njenem razvoju.

Eden izmed možnih načinov je sodelovanje v skupnem prihodku po določenih skupnih standardih, s katerimi se določa količina materiala in časa, ki je potreben za izdelavo proizvodov, nadalje zahtevnost nalog in poslov itd. Določanje standardov se vrši po specifičnosti proizvodnje, vrste tehnologije in načina dela, vrste in kvalitete družbenih sredstev s katerimi delavci razpolagajo in delajo v proizvodnji proizvoda itd.

Izhajajoč iz dosedanje prakse in zahtev zakona o združenem delu je potrebno, vsporedno z izdelavo pravilnika o osnovah in merilih delitve sredstev za osebne dohodke, pospešiti tudi delo pri sprejetju novih, ali dopolnitvah že obstoječih samoupravnih sporazumov o ureditvi medsebojnih odnosov pri ustvarjanju skupnega prihodka in dohodka. Samoupravni sporazumi, s katerimi bodo delavci urejali medsebojne odnose pri ustvarjanju skupnega prihodka in skupnega dohodka, morajo vsebovati obveznost vsklajevanja planov proizvodnje, stopnje materialnih stroškov, pogoje dela, vplive na poslovno in razvojno politiko, kriterije za določanje stopnje amortizacije, način nošenja rizika, osnove in merila za sodelovanje v skupnem prihodku itd.

Pri premagovanju obstoječega stanja in pri uresničevanju zahtev zakona o združenem delu je potrebno usmeriti aktivnosti na;

- pospešeno delo pri izdelavi samoupravnih sporazumov o ustvarjanju skupnega prihodka in skupnega dohodka ter vsporedno izdelavo pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke,
- dosledno organiziranost TOZD in njihovo povezovanje na dohodkovnih odnosih,
- iskanje meril vrednotenja deleža vsake TOZD pri ustvarjanju skupnega prihodka,
- iskanje meril vrednotenja deleža vsake TOZD pri ustvarjanju skupnega dohodka,
- dosledno uporabo sistema samoupravnega planiranja,
- premagovanje vseh pojavov lastninskega obnašanja in zapiranja TOZD v svoje okvire,
- iskanje meril v vsaki TOZD za izločanje dela dohodka ustvarjenega pod izrednimi pogoji in
- na uvajanje mesečnega obračunavanja.

USTVARJANJE DOHODKA DELOVNIH SKUPNOSTI V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Organiziranje delovnih skupnosti v delovnih organizacijah spremlja vrsta problemov in težav, ki izhajajo iz njihovega prepočasnega prilagajanja zakona o združenem delu. Obseg njihovega dela, vrste nalog in poslov ter položaj še vedno niso regulirani s samoupravnim sporazumom. Delo delavcev v teh skupnostih se še vedno tretira kot čisti strošek, ki obremenjuje dohodek TOZD. Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo se v večini primerov še vedno formirajo; ali na pogojno nekvalificiranega delavca, po dejanski kvalifikaciji, ali pa na osnovi doseženega poprečja TOZD.

Povdariti je potrebno, da obstoja že več primerov, ko se dohodek delovne skupnosti veže na poslovni uspeh TOZD, oziroma je odvisen od doseganja planov proizvodnje,

nabave, realizacije skupnih nalog, izpolnjevanja rokov, kvalitetnega in pravočasnega informiranja itd.

Sedanjo prakso je treba menjati v dveh smereh;

prvič, medsebojni odnosi, pravice in obveznosti ter odgovornosti med delovnimi skupnostmi in TOZD se morajo čim natančneje regulirati s samoupravnim sporazumom in drugič, delovnim skupnostim je treba zagotoviti, da lahko ustvarjajo svoj skupen prihodek in dohodek s svobodno menjavo dela. S samoupravnim sporazumom se mora dogovoriti obseg, vsebina, struktura in kvaliteta dela, pogoji pod katerimi se delo opravlja, osnove za določanje cen in osnove ter merila za ovrednotenje rezultatov dela delavcev v delovnih skupnostih.

V primerih, ko delovne skupnosti ustvarjajo del dohodka direktno preko tržišča, se morajo s samoupravnim dogovorom dogovoriti v katerih primerih in pod kakšnimi pogoji lahko vršijo usluge tretjim osebam.

Skupni prihodek in dohodek se ne moreta gibati avtonomno, temveč je to gibanje odvisno od ustvarjenega dohodka TOZD, izvršenega programa dela in deleža TOZD in planiranega dohodka, ki je planiran z osnovami plana na nivoju delovne organizacije.

SAMOUPRAVNO UREJANJE DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSOV V TOZD

S samoupravnim sporazumom o združevanju delavcev v TOZD je treba določiti, da bodo delavci pri formiranju sredstev za osebne dohodke in skupno porabo izhajali iz:

— dosežene produktivnosti svojega dela in produktivnosti delavcev v TOZD s katerimi so združili sredstva in delo,

— uspeha doseženega z upravljanjem in gospodarjenjem s sredstvi v temeljni organizaciji,

— uspeha doseženega z upravljanjem in gospodarjenjem s sredstvi, ki so jih združili v druge oblike združevanja,

— prilagajanja proizvodnje in poslovanja pogojem tržišča (družbeno dogovorjeni delitvi dela).

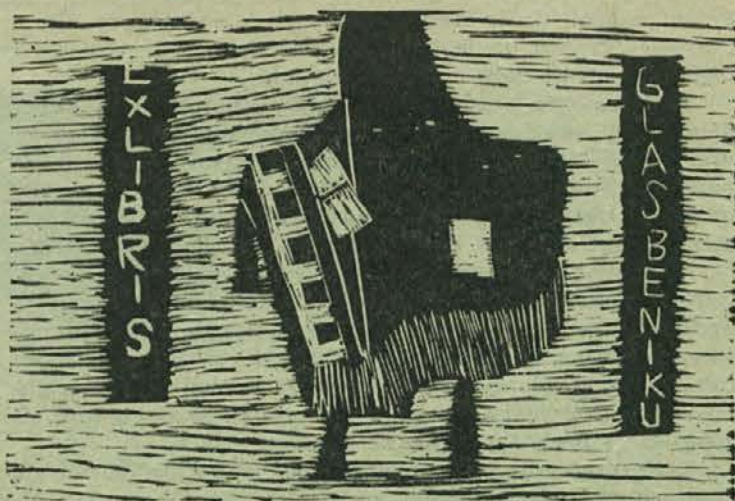
Osnovni sporazum v temeljni organizaciji združenega dela je samoupravni sporazum o združevanju delavcev v temeljno organizacijo združenega dela — z njim morajo biti vsklajeni vsi ostali samoupravni sporazumi. Ta sporazum sprejmejo vse TOZD, delovne skupnosti za opravljanje poslova skupnega pomena (skupne službe) in delovne organizacije, ki v svojem sestavu nimajo TOZD. Ti morajo vsebovati dejavnost TOZD, delovnih skupnosti, DO in še posebej — vsebovati morajo upravljanje s sredstvi, samoupravno planiranje, ustvarjanje in delitev dohodka in čistega dohodka, osnove za delitev osebnih dohodkov, osnove za združevanje dela in sredstev, osnove za urejanje delovnih razmerij in osnove za obveščanje delavcev.

SAMOUPRAVNI SPORAZUMI, KI SE SPREJEMAJO V TOZD

Od podobnosti ali razlik med dejavnostmi TOZD, njihovimi posli in nalogami, interesov in potreb delavcev v TOZD in oblik skupnega ustvarjanja dohodka, je odvisno za katere osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke se bodo delavci dogovorili.

Delavci v TOZD bodo določili skupne izhodiščne elemente za določanje skupnih poslov, skupne standarde posameznih elementov dela (npr.: normativi časa, materialov itd.) in druge elemente zagotavljanja pogojev za povečanje produktivnosti dela, racionalnejše in učinkovitejše izkoriščanje družbenih sredstev pri delu in poslovanju ter za zmanjšanje skupnih stroškov poslovanja delovne organizacije.

V kolikor ima proizvodnja značaj faznega dela — proizvodnje, se pravi, da dosega TOZD svoj prihodek s sodelovanjem pri skupnem prihodku, se je potrebno na nivoju delovne organizacije dogovoriti; za skupne osnove in merila za sodelovanje pri ustvarjanju skupnega prihodka (standardi materialnih stroškov, kriteriji za določanje stopnje amortizacije, pogoji in roki medsebojnega odprem-

Org. linorez Exlibris glasbeniku

ljanja), skupni plan razvoja, plan investiranja, način razporejanja dohodka itd. Načeloma se je potrebno za ista merila dogovoriti tudi pri skupnem vlaganju.

SAMOUPRAVNI SPORAZUMI, KI JIH DELAVCI TOZD SKLEPAJO IZVEN DELOVNE ORGANIZACIJE

Pri odločanju o vprašanih s katerimi se bodo dogovorile skupne osnove in merila in o tem, s kom se bodo dogovorili, je potrebno izhajati iz potreb in interesov delavcev v TOZD. Določi se potreba in obseg samoupravnega sporazumevanja v dohodkovnih odnosih, v grupaciji in na določenem teritoriju.

S ciljem reguliranja ustvarjanja dohodka in stabilnosti gospodarjenja bodo delavci TOZD, v skladu s svojimi interesi in potrebami, določili konkretne osnove in merila z delavci drugih TOZD izven sestava delovne organizacije s samoupravnim sporazumom. Osnova takega povezovanja je dohodkovno povezovanje TOZD in urejanje njihovih dohodkovnih odnosov.

DELITEV OSEBNIH DOHODKOV

Na podlagi široke izmenjave izkušenj v praksi je prišlo do usklajevanja mišljenj in skupnih opredelitev pri nekaterih vprašanih s področja delitve sredstev za osebne dohodke, ki so pomembna za nadaljnje delo pri izgrajevanju celovitega sistema delitve sredstev za osebne dohodke po delu in rezultatih dela v smislu zakona o združenem delu.

1. Rezultati dela in delež vsakega posameznika pri ustvarjanju dohodka se more izmeriti na odgovarjajoč način. Merjenje deleža delavca je osnova za vrednotenje njegovega dela.

V praksi še vedno nismo premagali miselnosti, da se opravila delijo na merljive in neizmerljive. Še posebej so prisotni odpori pri merjenju rezultatov dela delavcev v režiji v TOZD. Število delavcev, katerih rezultati dela se danes ne merijo se giblje na okoli eno tretjino skupno zaposlenega števila delavcev v gospodarstvu. Prav takšno stanje je tudi na področju negospodarskih dejavnosti, kjer se velikemu številu delavcev ne meri delovni rezultat.

2. Norma je eden izmed sprejemljivih načinov merjenja kvalitete dela, seveda pod pogojem, da je vezana z drugimi merili, ki skupaj tvorijo sistem merjenja deleža delavcev pri ustvarjenem dohodku TOZD, s tem pa tudi njihovo sodelovanje v delitvi sredstev za osebne dohodke.

Do sedaj je norma najbolj uporabljeno merilo za ugotavljanje količine izvršenega dela skupine ali posameznika. Postavljena je bila tehnično, ali pa na podlagi izkušenj. Praksa, kjer se norma koristi za direktno določanje višine osebnih dohodkov delavcev, je nesprejemljiva. V praksi se norma vse premalo koristi v povezavi z drugimi merili za ugotavljanje in merjenje dela in rezultatov (kvaliteta dela, rezultat, prihranki na času in materialih, boljši izkoristek proizvodnih zmogljivosti in drugih kapacitet itd.). Vendar

to ne pomeni, da je treba norme, ki se sedaj uporabljajo zavreči. Vgraditi jih je potrebno v sklop celotnega sistema nagrajevanja po delu in rezultatih dela.

3. Po zakonu o združenem delu je potrebno za vsako delo poleg ostalega ugotoviti stopnjo zahtevnosti dela. V vsaki TOZD in drugih organizacijah združenega dela je potrebno določiti medsebojne odnose med vrstami poslov in nalog. Ugotavljanje zahtevnosti dela je eden izmed elementov ugotavljanja deleža delavca pri dohodku TOZD.

Analitična ocena je samo eno izmed meril za ugotavljanje deleža delavcev pri rezultatih dela. Kvalifikacija je predpostavka usposobljenosti za opravljanje nalog in poslov — prizna se le samo skozi rezultate dela. Ne more biti že v naprej določena osnova za osebni dohodek delavcev, del osebnega dohodka, ali osnova za povečanje ali zmanjšanje osebnega dohodka delavca.

4. Nesprejemljiva je praksa, po kateri se formirajo sredstva za osebni dohodek na podlagi pogojno nekvalificiranega delavca. Zakon o združenem delu narekuje iskanje odgovarjajočih metod ugotavljanja zahtevnosti dela.

Nesporo je, da se lahko za določene primerjave uporablja pogojno nekvalificirani delavec. Nesprejemljivo pa je, da se sredstva za osebne dohodke pridobivajo po »številu« pogojno nekvalificiranih delavcev in da se posameznikom priznava osebni dohodek na podlagi njegove kvalifikacije.

5. Zakon ureja delitev sredstev za osebne dohodke po opravljenem delu in rezultatih dela. Delovno mesto ne more biti osnova za delitev sredstev za osebne dohodke.

V večjem številu TOZD in delovnih skupnosti se še vedno izhaja pri delitvi sredstev za osebne dohodke iz delovnega mesta, ne pa iz opravljenega dela in rezultatov dela. Višina osebnih dohodkov v takih organizacijah ni odvisna od opravljenega dela, temveč od predvidene vrednosti delovnega mesta na osnovi formalnih kriterijev (kvalifikacija, delovna doba itd.). Zakon o združenem delu izhaja iz opravljenega dela in rezultatov dela, kar bodo morali bodoči pravilniki o delitvi sredstev za osebne dohodke vsebovati.

6. Analitično oceno delovnega mesta je treba zamenjati z oceno zahtevnosti poslov in nalog. Vendar taka ocena ne more biti neposredna osnova za osebne dohodke delavcev — potrebno je meriti delo in rezultate dela, oziroma delež delavcev pri rezultatih dela.

7. Osebne, fizične, duševne in moralne sposobnosti človeka so lahko zelo pomembne za opravljanje določenih poslov, pa tudi predpogoj za sklenitev delovnega razmerja. Vendar se osebna ocena v nobenem primeru ne more direktno koristiti za določanje višine osebnih dohodkov.

Višina osebnih dohodkov mora biti odvisna od količine in kvalitete izvršenih in opravljenih nalog in poslov ter ustvarjenega dohodka TOZD. Delavčeve osebne kvalitete so predpogoj — predpostavka, da se ti rezultati lahko uresničijo in da pridejo do izraza skozi rezultate dela. Osebna ocena, kot osnova za osebni dohodek, je značilna za kapitalistično družbo. Naša socialistična družba pa mora izhajati iz rezultatov dela, kjer delavci sami določajo osnove in merila za delitev osebnih dohodkov.

8. Prisotnost na delu je pogoj za uresničitev zadanih delovnih nalog, vendar ne more biti merilo za delitev osebnih dohodkov.

9. Spodbujanje in realno vrednotenje vseh oblik ustvarjalnosti je ena izmed osnovnih postavk za povečanje učinkovitosti dela in poslovanja ter izgradnje samoupravnih dohodkovnih odnosov.

Malo je število delovnih organizacij, ki imajo normativno dobro urejeno spodbujanje delavcev k inovatorstvu, racionalizatorstvu in novatorstvu, še manj pa je primerov, da se njihove rešitve v praksi uporabljajo. Pri reševanju teh vprašanj je treba izhajati iz vidika vplivanja inovacij, racionalizacij in novacij na povečano produktivnost dela, na zmanjšanje stroškov, skrajšan čas, procent nesreč pri delu itd. Ta delež je treba realno oceniti in primerno stimulirati delavca, ki je vložil svoje delo in znanje v rešitve določenih problemov.

10. Pri premagovanju slabosti sedanjih sistemov delitve osebnih dohodkov, bi bilo treba iti v smeri, da se za vsako planirano delo in njegovo izvršitev določi odgovarjajoče število točk brez vrednostnega izraza.

S takim načinom bi dosegli, da se osebni dohodek določa na podlagi izvršenega tekočega dela (količina in kvaliteta), kakor tudi minulega dela (prihranki, koriščenje in upravljanje s sredstvi). V takem primeru bi bil osebni dohodek gibljiv — spremenljiv — odvisno od števila enot — točk, ki bi jih delavci za izvršeno delo dosegli.

11. Uporaba premij v praksi ni v skladu z delitvijo po delu in po rezultatih dela. Vendar je potrebno v izjemnih primerih kot; remont, popravila večjih okvar, zmanjšanje rokov kompliciranih popravil itd., izrednotiti večji delež delavca ter v skladu s povečanim dohodkom povečati tudi osebni dohodek delavca. O tem posebej določajo delavci v delovni organizaciji.

12. Po obstoječih predpisih pripada zagotavljeni osebni dohodek delavcem v tistih TOZD, ki poslujejo z izgubo. TOZD skupno s sanatorjem zagotavlja sredstva za osebne dohodke, odvisno od uspešnosti izpolnjevanja programa sanacije.

Tak instrument izplačevanja osebnih dohodkov velja tako dolgo, dokler posluje TOZD z izgubo. Če TOZD ne posluje z izgubo, se ta način obračunavanja osebnih dohodkov ne more uporabiti za zagotavljeni osebni dohodek delavcu, ki po svoji krivdi ne prihaja na delo, ki ni opravljal svojih nalog in, ki ni dal svojega deleža. V takih primerih se uporabi delitev osebnih dohodkov po rezultatih dela in po vložnem delu.

13. Delež delavcev na osnovi minulega dela, oz. učinkovitost gospodarjenja s skupnimi družbenimi sredstvi za reprodukcijo in njihovo koriščenje se odraža v povečanem skupnem prihodku in dohodku, čistem dohodku in sredstvih za osebne dohodke. Merila in osnove za upravljanje in gospodarjenje s temi sredstvi pa morajo omogočiti, da se določi in ugotovi del dohodka, čistega dohodka, oz. del sredstev za osebne dohodke na podlagi teh osnov iz naslova minulega dela.

Po Informatorju Zveze sindikatov Jugoslavije

Org. linorez Črna kuhinja — Janja Ajtnik, o. š. Slovenj Gradec

V smislu priprav na vseljudski odpor in družbeno samozaščito v naši delovni organizaciji je organiziral referent za narodno obrambo v sodelovanju s postajo Ljudske milice Slovenj Gradec in Odseka za narodno obrambo pri SO Slovenj Gradec dne 15. 8. 1977 vaje v streljanju s pištolo za vse predsednike odborov za družbeno samozaščito in narodno obrambo po TOZD in osebe, ki so zadolžene za varstvo pri prevozu denarja.

Preizkusa strelskih sposobnosti v streljanju s pištolo, bil je pri lovski koči na Selah, se je udeležilo lepo število delavcev iz naših TOZD.

Po krajši teoretični razlagi o ravnanju s pištolo, je pod lovsko kočjo pokalo, da je bil joj. Kljub temu, da je bila tarča dokaj velika, je bila za marsikaterega tovariša premajhna. Vsi strelci, razen redkih izjem, so ugotovili, da streljanje s pištolo ni tako enostavna zadeva, kakor izgleda na prvi pogled in da terja veliko vaje preden se pride do dobrih rezultatov.

PREIZKUS STRELSKIH SPOSOBNOSTI

OPU- ŠČENI MLIN

V kratki, strnjeni pripovedi bi rad opisal zgodovino našega starega mlina, v katerem so pred sto leti mleli žito moji predniki in kmetje iz vasi. Tudi meni je še mlel žito preden je njegovo mlinško kolo obstalo in utihnilo za vedno. V njem se ni mlelo samo žito. Bil je prijetno zatočišče morebitnim potnikom, ki so iskali prostor za počitek. Predvsem so bili to ribiči, ki so lovili tod okoli potočne postrvi, ki jih je bilo včasih zelo veliko in lovci, ki so lovili polhe in veverice. V prijetni kamrici v mlinu, so si lahko na ognjišču spekli potočno postrv ali pa polha in veverico. Tu je bil še mlinar, ki je imel, predvsem za lovce, skoraj vedno na zalogi steklenico črničevca.

Poraščen z grmovjem in vejami tako, da ga nisi opazil prej, dokler nisi stal pred njim nekaj metrov, je bil mlin pravo skrivališče. Prav

zato je bil primerno mesto za skrivne ljubezni in skrivne sestanke, ki jih takrat ni bilo malo. Pomembno mesto je bil med prvo, še posebej pa med drugo svetovno vojno, ko so se v njem mnogokrat sestajali in skrivali partizani. Včasih so imeli v njem krajše sestanke, ali pa so v njem spekli ribe in se najedli svežega kruha. Od težkih naporov utrujeni, so pogostokrat v mlinu prespali na zasilnih ležiščih, ki jih je imel mlinar.

Danes se lahko na te lepe in težke čase samo spominjam in jih poizkušam ohraniti v mislih kot lepe spomine. Danes ni težko priti do moke in kruha — greš v trgovino in vse kupiš — brez vsakega truda. Naši nasledniki, pa tudi mlada generacija malo vedo, oz. bodo vedeli o tem, kako so včasih žulji na rokah pridelovali najprej žito, ga mleli v moko in šele nato dobili kruh, kruh, ki ga danes lahko najdeš v marsikaterem smetišču.

Modernejši stroji in tehnični pripomočki ter naprave so izpodrinili in nadomestili velika mlinska kolesa, katerih pesem je utihnila za vedno in bojim se, da bodo za vedno utonila v pozabo.

Mnenja sem, da bi se moralo naše spomeniško varstvo bolj boriti proti propadanju naših koroških mlinov in, da bi bilo treba njihov pomen zgodovinsko ovrednotiti.

Želim si, da bi tisto lepo pesem: »Ob bistrem potoku je mlin«, ki so jo peli včasih in jo poznamo še danes, peli tudi naši potomci ter tako ohranjali spomine na naše mline.

Jože Čegovnik

Pogorelčev mlin

Iz ČGP Delo — TOZD Delavska enotnost smo prejeli dopis, s katerim nas prosijo, da naj našim bralcem predstavimo glasilo ZSS — Delavsko enotnost. Zelji ustregamo.

SMOTER — 60.000 IZVODOV

Letos praznuje Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije, 35. letnico izhajanja. Ob jubileju je prav, da nas spoznate, da se seznanite z našimi dejavnostmi in našimi prizadevanji, da bi glasilo slovenskih sindikatov še bolj približalo članstvu.

Vsi, v uredništvu in tisti, ki smo kakor koli povezani z Delavsko enotnostjo, se nenehno trudimo, da bi bil časnik predvsem glasilo tistega dela članstva sindikatov, ki ima aktiven odnos do smotrov in nalog slovenskih in jugoslovanskih sindikatov. Novi vsebinski koncept, ki smo ga začeli uveljavljati pred dvema letoma, v znatni meri že odseva naša hotenja. O tem priča tudi stalno naraščanje števila bralcev in naročnikov; v dveh letih se je naklada skoraj podvojila. Danes že tiskamo 40.000 izvodov, kar se prej še ni zgodilo. Naša prizadevanja pa veljajo temu, da bi delavsko enotnost prejemal vsak sindikalni aktivist, kar smo zapisali tudi v sklepih na zadnjem kongresu slovenskih sindikatov, ko naj bi dosegli naklado 60.000 izvodov Delavske enotnosti, kolikor je sindikalnih aktivistov v Sloveniji.

Znano je, da že četrto leto izhaja kot priloga DE tudi »Vzajemnost«, glasilo skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Letos sta se ji pridružili še dve prilogi, in sicer »DELEGATSKI OBVEŠČEVALEC« in »SINDIKALNI OBVEŠČEVALEC« republiškega sveta ZSS.

Naša prizadevanja pa gredo sedaj tudi v smeri, da bi po novem letu začela DE izhajati dvakrat tedensko. Tako bi postalo informiranje sindikalnega članstva še bolj aktualno in učinkovito.

Ob tej priložnosti bi vam radi predstavili še druge naše dejavnosti.

Najprej nekaj o naši založbi. Osnovna dejavnost založbe je izdajanje sindikalne literature (najbolj znana je zbirka knjižnica SINDIKATI) ter sociološke in družboslovne literature. Med deli, ki smo jih izdali doslej, naj omenimo HIERARHIJO, INVENTIVNO DEJAVNOST, EVROPSKA VARNOST IN SODELOVANJE in druge. Tik pred izidom iz omenjene zbirke pa so dela docentke dr. Ane Krajnc — IZOBRAŽEVANJE — NAŠA DRUŽBENA VREDNOTA, dr. Firdusa Džinića — VEDA O KOMUNICIRANJU in mag. oec. Lojzeta Sočana — POT V GOSPODARSKO RAZVITOST SLOVENIJE.

Občasno izdaja naša založba tudi druga knjižna dela. Med njimi naj omenimo najpopularnejšo foto monografijo LJUBLJANA, ki smo jo natisnili v nakladi 20.000 izvodov v slovenščini, angleščini in nemščini. V okviru založbe sodijo še izdaje Zveze kulturnih organizacij Slovenije in pa Servis za izdajanje tovarniških glasil. Trenutno pomagamo pri izdajanju in urejanju že 14 tovarniških glasilom.

Ob koncu še tole: letos smo v Tavčarjevi ulici 5, v Ljubljani odprli prenovljeno knjigarno in prodajno galerijo. V njej je moč dobiti vso družboslovno in sociološko literaturo, ki izhaja v Jugoslaviji, vse jugoslovanske dnevnike, tednike in številne tuje časopise in revije ter originalne slike slovenskih in jugoslovanskih samorastnikov. V knjigarni sprejemajo slike tudi v okvirjanje. Če pa želite, da vam natisnemo, ali posredujemo kakršenkoli komercialni tisk (koledarje, prospekte, razglednice, tiskovine) ali izdelke za pisarniške potrebe (mape, etuije, albume ipd.), se prav tako lahko zglasite pri nas. Tudi to je ena izmed naših dejavnosti.

NAROČAJTE DELAVSKO ENOTNOST

Delavsko enotnost, glasilo slovenskih sindikatov, prejema že blizu 40.000 naročnikov.

Sklep zadnjega kongresa slovenskih sindikatov pa je, da naj bi bili na Delavsko enotnost naročeni vsi sindikalni funkcionarji, to je člani izvršnih in nadzornih odborov osnovnih sindikalnih organizacij. Teh je v Sloveniji blizu 60.000.

Pozivamo vse sindikalne organizacije, da naročijo Delavsko enotnost za vse tiste člane izvršnih in nadzornih odborov, ki glasila še ne prejemajo.

Letna naročnina znaša 200 din za izvod.

Založba Delavska enotnost

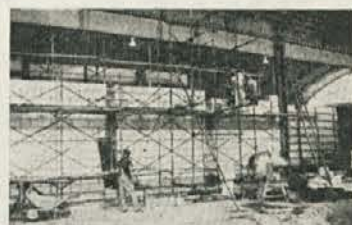
TOVARNA IVERNICH PLOŠČ OTIŠKI VRH

FOTUZAPIS O REKONSTRUKCIJI

Pisali smo že, da so v iverici pričeli z rekonstrukcijo in da bodo postavili novo linijo za oplemenitenje iverčnih plošč. Dela so v polnem teku o čemer priča tudi ta fotozapis.

Iz tovarne iverčnih plošč v Otiškem vrhu: Rekonstrukcija v TIP je v polnem teku

Priprave za postavitev nove linije oplemenitenja

ZA (NE)RESNE LJUDI

NOVICA IZ UREDNIŠTVA

Po dolgem, dolgem pričakovanju je urednik našega glasila dočkal svoj težko pričakovani dan; dobil je službeni fotoaparati in bliskavico (fleš). Nevešč takega dela je imel pri fotografiranju določene težave.

Pa se ga je spomnil sodelavec, ki se je potepal po tujini in mu, v želji, da mu pomaga pri fotografiranju, poslal zanimiv fotografski priročnik. V imenu urednika sodelavcu iskrena hvala za trud in čas, ki ga je porabil, ko je v tujini iskal ta priročnik.

NOVO DELOVNO MESTO V OK RAVNE

Na OK Ravne so dobili novi kombibus. Ker je vozilo res malo veliko, za šalo takle razpis:

Mesto šoferja je že zasedeno, iščemo le še sprevodnika.

V. G.

FOTOZAPIS: KOŽBANA 1977 — MDA

Šranganje, ki se je zaradi bližine meje spremenilo v carinjnje...

Že v prejšnji številki VIHARNIKA smo vas obvestili, da je odšla iz Slovenj Gradca v Goriška brda mladinska delovna brigada Zdravka Črbularja-Rada. Zapisali smo, da so pokroviteljstvo nad to brigado prevzeli naše TOZD v občini Slovenj Gradec ter da bodo naši mladinci v Brdih pri Kožbani gradili vodovod in urejali ter razširili cesto, ki bo za domačine pomenila stik s svetom.

Mladi brigadirji so iz Goriških brd poslali svojim pokroviteljem brigadirski raport, s katerim so jim sporočali o svojih uspehih pri delovni akciji. Zapisali so, da so prekosili vse norme in da so z domačini navezali pristrčne stike.

Koncem julija je obiskala brigadirje in njihovo delovišče delegacija predstavnikov ZB, Občinske konference ZSMS in pokroviteljev — LESNE. Iz tega obiska objavljamo nekaj fotografij, ki so bežna beležka iz življenja in dela brigadirjev v Goriških brdih.

Mesto na delovišču (vodovod), ki je od brigadirjev zahtevalo izredne napore

Uh, kako se prileže malo počitka trudnim nogam in rokam

»Nebeska« vrata so se odprla — najbolj priljubljen brigadir je prav gotovo »sv. Peter«, ki skrbi za žejna grla.

BRIGADIRJI SVOJIM POKROVITELJEM

AKCIJA, TO JE NAJLEPŠE, NAJSREČNEJŠE GRADBIŠČE

Na zelenih valovih Kožbanskih travnikov, vinogradov in gozdov gnezdi malo kamnite vasice. Od daleč so videti kakor romantične trdnjave v katerih vztrajajo hribovski ljudje dolinskemu napredku in vrvežu navkljub...

Ko pa prideš bliže, ko se zagrižeš v makadamske poti, potem spoznaš da je ta romantična predstava lažna; izmučene in sključene postave domačinov na redko posejanih poljih, trnje in šipek, ki zaraščata travnik in drevesa, pa propadajoče hiše, ki zevajo z kamnitimi škrbinami, pa prazna dvorišča — to je kožbanska realnost.

Vsaka kožbanska hiša, vsak uvel, izmozgan obraz ima svojo zgodovino, svojo preteklost, ki pa je mnogo močnejša od sedanjosti.

Kakšna je kožbanska sedanjost? Kakšni so obeti za prihodnost?

Je to vodovod, ki bo napajal vasi in zaselke z vodo iz Soče? So morda to poti in prvi kilometri ceste, ki bo Kožbano in njene ljudi povezala s svetom? So morda to brigadirji, ki bolj z golimi rokami, kot s čim drugim ter z dobro voljo rušijo trdnjavo sedanje zaostalosti?

V sredi zaselka Brdice je staro šolsko poslopje, ki pod svojo streho že od leta 1956 ni sprejelo učencev. Ta stavba je

drugi dom brigadirjev, ki so se odločili, da bodo po svojih najboljših močeh pomagali izbija ti kline zaostalosti v teh krajih.

V III. izmeni mladinske delovne akcije KOŽBANA'77 sta sodelovali dve brigadi; MDB Zdravka Črbularja — Rada iz Slovenj Gradca in MDB Janko Premrl — Vojko iz Idrije, ki pa ni bila popolna.

Ko takole premišljuješ sedaj, ko se je naše brigadirsko življenje iztekalo, dolgo je bilo 21 dni, začnem urejevati vtise in doživetja, ki so se izoblikovali ob različnih dogodkih v brigadi. Razmišljam o ljudeh, ki so v brigadi našli svojo veliko ljubezen, o ljudeh, ki žrtvujejo samega sebe, da bi pomagali drugim, ki še niso imeli prilike spoznati, kaj je udobje, o mladem človeku, o katerem se danes tako rado govori, da je neustvarjal, neodgovoren...

Pa vendar temu ni tako! Veliko je mladih, ki imajo posluš za težave drugih in takšni ljudje pojdejo v brigade, da z delom in dejanji dokažejo svojo pravo vrednost.

V jasni noči sedim in opazujem plešoče brigadirje. Takrat se zavem kako globoko so moje korenine v svobodni domovini.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Ivan Logar — Nacesnik

V četrtek, drugega julija so dali Hotuljci vse od sebe, da so se dostojno poslovili od Ivana Logarja — Nacesnika. Zbrala se je vsa bližnja in daljna soseska, kme-

tje smo pustili suho seno na travniku, tudi številni Ravenčani so prišli. Zadnje čast so rajnemu izkazali tudi številni lovci in gasilci. Koroški okteti in železarniška godba sta zapeli in zagrali same domače pesmi.

Nacesnik je bil kmet in muzikant. Pravzaprav je bil najprej muzikant, potem kmet in muzikant, nazadnje pa samo kmet. Vsa soseska se je čudila, ko je iz nekdanjega veseljaka, vajenega lušnega in brezskrbnega življenja, kar čez noč postal resen človek, se oprijel kmetovanja in uspešno gospodaril. Prav gotovo ima pri tem zaslugo njegova žena, ki mu je bila v veliko oporo.

Njegov spomin bo živel tudi na številnih ofsetnih slikah, kjer se zraven svoje velike prijateljice harmonike smehlja s svojim značilnim, nalezljivim nasmehom.

Naj mu bo lahka domača zemlja!

Ajnžik

Glasilo »VIHARNIK« izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija, o. sol. o. Ureja uredniški odbor: Ludvik Kotnik, Ivan Dretnik-Ajnžik, Jože Stres, Jože Gosak, Rok Funtek, Andrej Sertelj, Jurij Šumečnik. Odgovorni

urednik Mitja Schöndorfer, predsednik uredniškega odbora: Andrej Sertelj. Tehnični urednik: Bruno Znidaršič. Naklada: 4550 izvodov. Kličje in tisk: CGP Mariborski tisk, TOZD Tiskarna, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1977.

(Nadaljevanje s 7. strani)

Spominjam se nekako s pomilovanjem prvih dni, ko sem ves okoren spremljal to, kar mi bo v življenju zelo pomagalo najti in spoznati pravo pot.

Iztekli so se dnevi, ko sem preklinjal v nasladi bolečine, žuljev, ko sem premišljeval, da bi odvrget kramp v grmovje in legel v senco. Pa vendar sem vzdržal, vzdržal je moj ponos, ki se kali in se bo kalil celo življenje.

Se dve leti bo plapolala v naselju slovenska zastava kot znanilka lepše bodočnosti tem ljudem. Še dve leti bodo prihajale sem brigade, da bi do konca izbrisale pečat zaostalosti, revščine in morda včasih tudi obupa.

Mi smo končali in rezultati našega dela se odražajo v kilometrih nove ceste in vodovoda in nenavsezadnje v številnih priznanjih, ki jih je naša brigada dobila: 11 udarniških značk, 11 priznanj komandanta akcije, posebna priznanja za družbene dejavnosti, bili smo petkrat udarni, dobili smo iz-

redno udarništvo ter najvišje akcij — trak akcije.

priznanje mladinskih delovnih Slovo je vedno boleče in takšno je bilo tudi naše, ko smo odhajali in se poslavljali. Radi bi zdržali trenutke, radi bi si še mnogo povedali. Del sebe puščamo tam in del vsega nosimo s seboj.

In veliko lepih misli, toliko lepih besed se je ob slovesu strnilo v eno samo željo, željo nas vseh: »Prihodnje leto spet nasvidenje, kajti Kožbana in njeni ljudje nas pričakujejo!«

Brigadirski dnevi hitro minevajo, posebno še, če imaš veliko trdnih, prisrčnih prijateljev, veliko skritih simpatij. Vstajanje, telovadba, zbor z dviganjem zastave, krampanje in lopatanje, zvečer pa zabava ob tabornem ognju, pa spet vstajanje...

In mine — za nekatere celo prehitro. Ko prebirate te moje misli so za Marjano, Slavka, Darka, Lojzko, Jureta... brigadirski dnevi le še drag spomin do naslednjega leta, ko se bodo morda ponovno srečali na akciji. Silvo Jaš

Še kratek posvet pred odhodom na akcijo.

Brigada zbor!

MLADINSKA DELOVNA AKCIJA NA KOPAH

Kljub jutranji megli, ki ni bila nič kaj prijetna, so se brigadirji pripravljali na odhod na delovišče — na bodoča smučišča.

Na prošnjo TOZD Gradnje in turizem, da bi mladina naše delovne organizacije in občinskih konferenc ZSMS v regiji s prostovoljnim delom pomagala pri čiščenju novih smučišč na Kopah, je koordinacijski svet ZSMS LESNE na svoji seji zavzel sklep, da prevzame, v sodelovanju z občinsko konferenco ZSMS Slovenj Gradec, organizacijo mladinskih delovnih akcij na Kopah.

Prva delovna akcija je bila organizirana 9. 7. 1977. V njej so sodelovali vojaki obmejne enote Dravograd, mladine OK ZSMS Slovenj Gradec, taborniki iz Valjeva, ki so bili na shodu tabornikov na Muti in mladina iz naše delovne organizacije. Skupno se je dela udeležilo 138 brigadirjev, ki so opravili 820 udarniških ur in očistili približno 2000 m novih smučišč.

Druga delovna akcija je bila organizirana 13. 8. 1977. Tudi v tej akciji so sodelovali vojaki obmejne enote Dravograd, mladina občinske konference ZSMS Slovenj Gradec, člani Smučarskega kluba Slovenj Gradec in taborniki iz Slovenj Gradca ter mladi iz LESNE. Kljub slabemu vremenu se je akcije udeležilo 92 brigadirjev, ki so opravili 420 ur ter očistili 1300 m novih smučišč.

Zaključno akcijo, s katero bi bila očiščena celotna nova smučišča, to je okoli 10 ha, ter bi povezovala splet vlečnic na Kopah bodo pripravili v drugi polovici meseca septembra.

Stefan Dravinski

Nekaterim je postalo rahlo vroče.

Jo, soncece ti zlato, kako prav si prišlo. In moje noge in roke, uh kako se prileže počitek.